

'In alles afhankelijk van ouderen'

Een vrijwilligster (tweede van links) toont pakketten in een voedselbank in Haarlem. Veel donaties en vrijwilligers komen uit de kerkelijke hoek.

Foto Joost van den Broek / de Volkskrant

HAARLEM

Zo slecht gaat het niet met de Nederlandse burgers, zo blijkt uit een onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau. De kerken verliezen leden, maar het aantal vrijwilligers groeit. Een goed teken voor de 'participatiesamenleving'?

VAN ONZE VERSLAGGEVER SANDER VAN WALSUM

'Zij die geloven, wanhopen niet', zegt Martin Frederiks, die sinds 1988 als stafmedewerker kerkopbouw werkzaam is bij het bisdom Haarlem-Amsterdam. Hij oogt dus nogal blijmoedig bij de vaststelling dat zijn kerk, zijn 'waardengemeenschap', in verval is geraakt.

Tot voor kort wist de rooms-katholieke kerk in Nederland de inkomsten - waarvoor ze volledig afhankelijk is van de leden - goed op peil te houden, ondanks de aanhoudende leegloop van de kerk. De oudere parochianen doneerden steeds guller, waardoor de krimp lange tijd zonder financiële gevolgen bleef. Maar nu hapert dat mechanisme. In 2011 doneerden de ruim 4 miljoen rooms-katholieken in Nederland bijna 59 miljoen euro, een krappe 2 miljoen minder dan in topjaar 2010.

Die ontwikkeling zal zich voortzetten, verwacht Frederiks. 'In alles zijn we afhankelijk van de ouderen: zij leveren de meeste giften, zij zijn de trouwste kerkgangers en zij verrichten het meeste vrijwilligerswerk. Als dat cohort wegvalt, zal dat grote gevolgen hebben. Niet alleen voor de kerk maar voor de hele samenleving.'

Dat is ook de verwachting van SCP-onderzoeker Joep de Hart. 'Als de kerken vanmiddag zouden worden opgedoekt, ligt vanavond het hele vrijwilligersleven in Nederland op zijn rug.' Zo hebben veel vrijwilligers van de voedselbanken een kerkelijke achtergrond. De kerk trekt bij uitstek de 'generieke vrijwilligers': degenen zich beschikbaar stellen voor uiteenlopende hand- en spandiensten. Die zullen volgens het SCP echter steeds meer plaatsmaken voor vrijwilligers die een specifieke dienst aanbieden.

Vooralsnog is die tendens goeddeels aan het bisdom Haarlem voorbijgegaan, zegt Frederiks. 'Wij hebben zo'n 30 duizend vrijwilligers met een gemiddelde leeftijd van - ik doe maar een gok - 65 jaar. Dat zijn bevlogen mensen die graag verbonden willen zijn aan een normatieve organisatie. Mensen die zeggen dat ze het drukker hebben dan vóór hun pensioen.'

Het bisdom vangt de verdwijning van dit type vrijwilligers op door parochies samen te voegen. 'Daardoor kunnen we onze vrijwilligers efficiënter inzetten en kunnen we nieuwe initiatieven ontplooien.' De huidige 162 parochies maken plaats voor 50 'parochieverbanden'.

Bisschop Jos Punt liep op de verwachte ontwikkelingen vooruit door het Haarlems stadspaleis waarin hij en dertig (bezoldigde)

medewerkers kantoor houden in de verkoop te zetten. Hij acht de grandeur van vroegere eeuwen niet meer passend bij een kerk in verval. Nu oogt het complex - met zijn marmeren vloeren, krakende trappen, staatsieportretten van vroegere kerkvorsten en gebartsten lambriseringen - al als een anachronisme. In de nabije toekomst zal er mogelijk een viersterrenhotel met 65 kamers worden gevestigd.

De verkoop van overig kerkelijk bezit zal tot een minimum worden beperkt, verzekert Frederiks. 'Want weg is weg.' Waarmee hij maar wil zeggen dat geen tendens onomkeerbaar is - ook de leegloop van de kerken niet. 'Mensen die niet meer vertrouwd zijn met de kerk staan ook onbevongen tegenover de kerk. Zij zullen de authenticiteit en de spiritualiteit van dit oude instituut ooit wel weer op waarde weten te schatten. Als je op de Wereldjongerendagen de aanbidding ziet van het allerheiligste Sacrament, weet je dat deze kerk niet alleen een verleden maar ook een toekomst heeft.'